

Cuvânt înainte

„Interpretarea social-democrației în context cultural reprezintă un demers nou în istoriografie” este propoziția cheie, care justifică efortul de cercetare întreprins de dl. Alexandru Mamina în lucrarea Domniei Sale, *Social-democrație și cultură. De la marxism la postmarxism*.

Obiectivul fixat de autor este ambițios și curajos: „Studiul de față are o funcție analitică, dar și una teoretico-metodologică, întrucât presupune un tip diferit de abordare a fenomenelor politice contemporane”. Noutatea acestei lucrări rezidă, așadar, într-o abordare inedită a evoluției ideologiei social-democrate. Așa cum remarcă și autorul există o foarte bogată literatură despre drumul parcurs de social-democrație de la teoria marxistă a luptei de clasă la reformism. Ceea ce și-a propus însă dl. Alexandru Mamina este de a reface acest itinerar dintr-o triplă perspectivă:

- a) concepția asupra cunoașterii (modelul gnoseologic);
- b) concepția asupra raporturilor de clasă (înțelegerea societății);
- c) concepția asupra statului (interpretarea sensului activității politice).

Am definit această manieră de tratare a temei alese cu înseși cuvintele autorului, pentru că unul din meritele lucrării discutate aici – merit întâlnit, de altminteri, și în alte contribuții ale aceluiași autor – este definirea riguroasă a conceptelor. Dl. Alexandru Mamina este unul dintre rarii cercetători români care ilustrează perfect cerința lui Voltaire: „Înainte de a sta de vorbă cu mine, definiți-vă termenii!”. Într-o vreme – ca aceea de acum – când

istoriografia română practică un discurs pozitivist de tip narativ, dl. Alexandru Mamina s-a angajat într-o investigație de adâncime analitică și de exprimare conceptuală. Să fim bine înțeleși: nu stabilim o ierarhie valorică între o modalitate sau alta de tratare. Anumite probleme nu pot fi tratate decât prin discursul narativ, ceea ce este specific însă autorului – nu numai în lucrarea de față, ci în întreaga activitate de până acum –, este refuzul de a practica discursul narativ când acesta și-a epuizat posibilitățile de înnoire. În studiul discutat aici nu vom întâlni, așadar, o relatare faptică a avatarurilor gândirii social-democrate, ci o analiză a raportului dintre contextul cultural și cele trei componente ale ideologiei social-democrate: teoria cunoașterii, teoria socială, teoria politică.

Aria investigată de autor cuprinde cinci țări: trei în care social-democrația a cunoscut sub aspectul gândirii evoluțiile cele mai semnificative – Germania, Austro-Ungaria și Franța, și alte două – Rusia și România, cu o populație precumpănitor țărănească, unde social-democrația trebuia să-și legitimeze rolul ei de exponent al proletariatului, clasă cu o pondere socială redusă.

Atenția autorului s-a îndreptat, în mod firesc, asupra personalităților care, prin scrierile lor, au fundamentat și ilustrat, în diverse faze, gândirea social-democrată, unii dintre ei sfârșind în radicalismul comunist, alții în reformismul integral: Karl Marx și Friedrich Engels, Karl Kautsky și Eduard Bernstein, Otto Bauer și Max Adler, Karl Liebknecht și Rosa Luxemburg, Gheorghe Valentinovici Plehanov și Vladimir Ilici Lenin, Constantin Dobrogeanu Gherea și Cristian Racovski, Willy Brandt și Michel Rocard.

Singură enumerarea acestor nume dă măsura efortului de investigație al autorului care a mers direct la surse, adică a citit și analizat scrierile acestor teoreticieni și militanți ai mișcării socialiste și comuniste. Dl. Alexandru Mamina *nu* și-a format opiniile din frecventarea unor

istorici – fie ei și celebriți –, ci prin contactul nemijlocit cu textele fondatoare și fundamentale. Ceea ce se cuvine subliniat este largul orizont de cultură pe care îl dezvăluie această lucrare: dl. Alexandru Mamina este un intelectual în înțelesul cel mai nobil al cuvântului, cum poate oricine constata din lectura părții intitulată *Contextul cultural*, în cuprinsul căreia autorul discută competent vederile lui Johann Gottlieb Fichte, Auguste Comte, Marcellin Berthelot (chimistul!), Friedrich Nietzsche, Claude Lévi-Strauss, Theodor Adorno, Sigmund Freud, Roger Garaudy, Louis Althusser și mulți alții.

Dorim să subliniem că nu este vorba de o erudiție ostentativă, sterilă, ci de exigențe ale articulării logice și demonstrative a demersului desfășurat de autor. *Contextul cultural* ni se pare un model de analiză a raportului dintre cultură, înțelegătoare ca efort de cunoaștere, și politică. Am spune că este stâlpul de rezistență în edificiul interpretativ înălțat de dl. Alexandru Mamina.

Prin informația adunată, analiza perfectă și claritatea expunerii, autorul a izbutit să-și atingă obiectivele fixate – amintite de noi mai sus – și să ofere astfel o imagine înnoitoare trecerii social-democrației de la teoria marxistă a luptei de clasă la programul adoptat de Partidul Social-Democrat din RFG, la Congresul de la Bad Godesberg (1959), expresia cea mai elocventă a reformismului.

Așa cum am arătat mai sus, în istoriografia română dl. Alexandru Mamina este o prezență mai puțin obișnuită prin tematica studiilor sale și prin maniera de a le trata. Revenirea la sursele originare, într-o vreme când „legea” este utilizarea masivă a lucrărilor – astăzi tot mai numeroase – ale predecesorilor, refuzul anatimizărilor într-un timp când „condamnări de tot felul” sunt o practică obișnuită și, în sfârșit, obiectivitatea în evaluare, când atâția confrăți scriu încrunțat și cu scrâșnet de dinți, toate aceste trăsături conferă exemplaritate scrierilor domnului Alexandru Mamina.

Este și cazul volumului de față, pe care îl recomandăm cu toată căldura atât specialiștilor, cât și oricărui cititor interesat de istoria ideilor politice.

Acad. Florin Constantiniu